

ХАРИТОНОВ РОМАН ФЕЛІКСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМА СПРИЙНЯТТЯ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Колір здавна відіграє велику роль в культурі людства. Життя народу, його культура та історія впливає на характер кольоропозначення та їх переносних значень. М. Шагал стверджував, що «є кольори, які належать певним країнам і певним людям» [4, с. 134]. Сприйняття кольору залежить як від самих кольорів, їх чистоти, яскравості, насиченості, так і від індивідуальних особливостей та культурно-ідеологічних факторів. Дослідження символіки кольорів у лінгвістиці, психології, фізіології, історії, фізиці, мистецтві – невичерпні. Вивчення кольорів, їх символічності, їх естетичної, фольклорної, поетичної ролі почалось ще за часів Аристотеля й триває нині у різних науках і галузях знань. Відомі вітчизняні науковці – І. Бабій, Л. Булаховський, О. Василевич, О. Волошина, О. Коваль-Костинська, Л. Лисиченко, Д. Лінькова, Н. Парасін, О. Потєбня, Л. Пустовіт, А. Іншаков, Т. Семашко вивчали кольори у різних лінгвістичних аспектах.

При перекладі потрібно встановити мовні відповідності між вихідною мовою і мовою перекладу, співвідносяться не тільки мовні форми, але також і мовне бачення світу, а також різні ситуації спілкування поряд з широким колом позамовних чинників, що визначаються загальним поняттям культури.

Назви кольору протягом кількох останніх десятиліть є предметом постійного зацікавлення мовознавців, що розробляють проблеми семантики. Цей матеріал виявився надзвичайно корисним, а отже, назви кольорів переконливо свідчать про відмінні концептуалізації світу.

Люди давно помітили, що різні кольори впливають на них неоднаково. Значення кольорів залежить від традицій країни і може змінюватися з часом. Неоднакова реакція на кольори, на їх сприйняття позначається темпераментом, віком, статтю тощо. Лікувальні властивості кольорів використовували здавна в Єгипті, Індії, Китаї. Маги вивчали вплив кольору на організм та долю людини з метою привертання удачі, благополуччя та здоров'я. Наука про вплив кольору була таємною та передавалась тільки посвяченим [1, с. 70–82].

Колірні відчуття можуть викликати спогади та пов'язані з ними емоції, образи, психічні стани. Вплив кольору на психіку людини зачіпає не тільки її емоції, характер, але й пізнавальні процеси. Основні кольори, які використовують на практиці і які мають вплив на характер сприйняття навчального матеріалу: червоний колір і його основні відтінки – збуджують, мобілізують; рожевий – породжує відчуття

ніжності, легкості; помаранчевий – «дихає» теплом, сприяє релаксації, концентрації уваги; жовтий колір – стимулює мозкову діяльність і моторику; зелений колір – заспокоює; синій – знімає збудження та агресію, сприяє розвитку розумових здібностей та поліпшує пам'ять (на Сході синій колір завжди вважався кольором знання); коричневий колір – створює враження впевненості, твердості, але іноді пригнічує [1, с. 144].

С. Г. Тер-Минасова у своїй роботі зазначає, що при перекладі наявний не тільки контакт двох різних мов, а й співдотик різних двох культур [5, с. 149].

Поля основних кольорів в українській та англійській мовах збігаються. Незважаючи на це, існують різні відмінності в сприйнятті кольорного простору в носіїв цих мов. До того ж, при перекладі кольоропозначень слід враховувати ту обставину, що «значення деяких слів розпливчасті, кольоропозначення відповідають не певній одній точці кольорного простору, але цілій його сфері» [2, с. 66].

Ці обставини можуть викликати труднощі при інтерпретації кольоропозначень у літературі. При перекладі тексту, який би ідеальний і близький до оригіналу він не був, неминучі відмінності від тексту оригіналу: заміни, додавання, опущення, викликані такими факторами, як особистість перекладача і своєрідність його сприйняття оригіналу, різні системи мов, відмінності соціокультурного середовища.

Перейдемо до класифікації способів перекладу кольоропозначень, заснованих на методі випадкової вибірки: перекладацький збіг [3, с. 186]; перекладацькі трансформації [3, с. 186].

У даних способах при перекладі був використаний один із видів перекладацької трансформації – опущення. Найчастіше опущенню піддаються слова, що є семантично надмірними, тобто вони показують значення, які можуть бути вилучені з тексту. При цьому, не відбувається втрата основної інформації.

Можна вважати одним із видів перекладацьких трансформацій є перефразування. Його використовують в перекладі для більш реального передавання інформації, закладеної в тексті англійським автором, для українського кола читачів.

Якщо розглядати спосіб перекладу фразеологізмів то він залежить від співвідношення між одиницями вихідної мови та мови перекладу. У сучасній лінгвістиці виділяється три типи таких відношень:

а) існує повна відповідність фразеологічної одиниці в мові перекладу. Звідси переклад здійснюється за допомогою вже закріпленого за ним еквівалента: *The moon has become red as blood* [7]. – *Місяць став червоним як кров*. Цей фразеологізм має повну схожість за значенням фразеологізмам, узятим з вихідної мови і перекладений з неї. Аналогічна внутрішня форма зберігається, тому ці стійкі вирази можна віднести до першої групи.

б) друга група складається з неповних еквівалентів, або аналогів *Спочатку варився в ній, поки не станеш червоним як рак. The sheriff's*

lookin 'to put you in the Black Book [6]. – Шериф шукає привід, щоб занести тебе в чорний список.

Неповні еквіваленти, мають подібні значенням, у той же час мають і відмінності у внутрішній структурі, а також можуть не збігатися за деякими іншими критеріями (інша синтаксичне побудова, сполучуваність).

У випадку перекладу фразеологізмів метод пошуку аналога є більш поширеним, ніж метод підбору еквівалентів.

в) третя група – фразеологічна одиниця. Вона не має в мові перекладу ні аналогів, ні еквівалентів. А також вона є найчисленнішою і включає в себе безеквівалентні одиниці. Для їх перекладу використовуються так звані нефразеологічні способи, які являють собою переклад фразеологічної одиниці за допомогою лексичних засобів. У випадку використанні таких моделей перекладу неможливо уникнути деяких втрат в сфері конотації, експресивності, відтінків значень, тому перекладачі звертаються до нього в разі гострої потреби.

Підсумовуючи, можна сказати, що кольоропозначення англійською і українською мовами дозволяє розширити наші знання про способи їх перекладу. А також виявити їх особливості лінгвістичного характеру. Тому, переклад кольоропозначень з англійської мови на українську є досить складним завданням і це можливо здійснити за допомогою різних перекладацьких прийомів, які виокреслюють конкретний образ, надають додаткову інформацію і виражати певні емоційні відтінки.

Список використаної літератури:

1. Бахилина Н. Б. История цветообозначений в русском языке / Н. Б. Бахилина. – М., 1975. – 289 с.
2. Васильев А. И. Фразеологическая система древнерусского языка: Аспекты исследования: монография. Казань : Салават, 2011. 363 с.
3. Давидян З. О. Семантика цветообозначений bleu / azul во французском и испанском языках (универсальное и национальное) // Вестник Волгоградского гос. ун-та. Сер. 2. Языкознание. Волгоград, 2009. № 1 (9). С. 185–188.
4. Давидян З. О. Способы перевода цветообозначений с французского языка на испанский // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2. Вып. 7. Волгоград, 2008. С. 134–137.
5. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Едиториал УРСС, 2000. 196 с.
6. Robertson D. W. Why The Devil Wears Green // Modern Language Notes. NY, 1994. Vol. 69. № 7. Nov. P. 470–472.
7. Swami P. The Human Aura // Astral Colors and Thought Forms. Illinois, USA : Des Plaines, 1982. P. 37.

Ключові слова: кольоропозначення, кольороназва, термін кольору.

Ключевые слова: цветообозначение, цветоназвание, определение цвета.

Key words: color designation, color name, color term.